

Čo sú všeobecné študijné predpoklady (VŠP)?

Každá činnosť má svoje špecifická a kladie na človeka iné nároky. Keďže ľudia sa od seba líšia fyzickou a psychickou výbavou, vrodenými vlohami i nadobudnutými schopnosťami a skúsenosťami, aj ich úspešnosť pri vykonávaní rôznych činností je rozdielna. Učenie sa v škole je tiež špecifickou činnosťou, na úspešné zvládanie ktorej sú potrebné isté kognitívne predpoklady. Pre náš školský systém je typické akademické, t. j. verbálne a prevažne teoretické vzdelávanie. Pri ňom sa uplatňujú predovšetkým verbálne schopnosti, práca s textom, čítanie s porozumením, práca s abstraktnými pojmami, analytické myslenie, logické myslenie, práca s informáciami, kvantitatívne uvažovanie a v značnej miere aj pamäť. Žiaci, ktorí majú dobre rozvinuté práve tieto psychické funkcie, sú lepšie vybavení na tento typ vzdelávania a majú lepšie predpoklady dosahovať v ňom dobré výsledky.

Túto skutočnosť si uvedomili psychológovia a pedagógovia v mnohých krajinách a už mnoho rokov používajú tzv. testy všeobecných študijných predpokladov. Ide o testy zamerané na meranie tých kognitívnych schopností, ktoré sa najčastejšie uplatňujú pri akademicky a teoreticky zameranom školskom vzdelávaní. Najznámejším testom tohto druhu je americký SAT Reasoning Test, ktorý každoročne absolvujú milióny študentov na celej zemeguli. Ide o test kritického myslenia, ktorý pozostáva z niekoľkých oddielov zameraných na verbálne schop-

ností, písanie, analytické schopnosti, kvantitatívne schopnosti atď. Naše testy všeobecných študijných predpokladov majú obdobné zameranie.

Aké schopnosti testujeme?

Verbálne schopnosti: Väčšina vyučovania prebieha verbálne: výklad učiteľa i texty v učebniciach sú verbálnymi prejavmi. Je preto dôležité, aby žiaci ovládali vyučovací jazyk, aby presne rozumeli významu jednotlivých slov, a to aj menej častých či cudzích. Tiež je dôležité, aby rozoznávali významové odtiene často používaných slov a poznali ich synonymá a antonymá. Aby žiak bol schopný učiť sa z učebníc a z iných študijných textov a materiálov, je potrebné, aby dokázal čítať s porozumením. Znamená to nielen poznať znaky abecedy a pravidlá výslovnosti, teda schopnosť prečítať text, ale aj schopnosť porozumieť informáciám, ktoré sú v ňom obsiahnuté a ďalej s nimi pracovať,

schopnosť orientovať sa v texte, vedieť v ňom hľadať informácie a pod.

Analytické schopnosti: Pod tento pojem zahrňujeme také kognitívne schopnosti a operácie ako analytické myslenie, vnímanie a používanie kauzality, logické myslenie, logické úsudky, rozpoznávanie analógií medzi pojmami, porovnávanie, zovšeobecňovanie, logickú a kritickú analýzu textu, pojmové myslenie, osvojovanie si nových pojmov a prácu s nimi atď.

Kvantitatívne schopnosti a práca s údajmi: V súčasnom svete má čoraz viac dôležitých informácií povahu kvantitatívnych dát. Každodenne sa dozvedáme mnohé fakty vo forme numerických dát, tabuliek, grafov, schém, nákresov, diagramov. Tieto formy prezentácie dát sa hojne vyskytujú a využívajú aj vo vyučovaní, najmä prírodovedných predmetov. Orientácia v takto formátovaných údajoch, porozumenie ich významu a schopnosť aktívne s nimi pracovať sú preto dôležitými predpokladmi na efektívne učenie.